

Arkady Moshes, ohjelmajohtaja, Ulkopoliittinen instituutti

KAKSI VUOTTA SOTAA UKRAINASSA

TARVITSEEKO LÄNSI TOISEN SHOKIN TOIMIAKSEEN PÄÄTTÄVÄISESTI?

Länsimaat eivät ole myöntäneet Ukrainalle riittäviä resursseja Venäjän hyökkäyksen vastustamiseen, ja niiltä puuttuu visio lännen ja Venäjän välisten suhteiden tulevaisuudesta. Nämä syyt saattavat ajaa Ukrainan tappion partaalle jo vuonna 2024. Lännen johtajien pitäisi tajuta riskit ja lopettaa vitkastelu.

Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan on pian kulunut kaksi vuotta, ja myös Krimin valtauksen kymmenvuotispäivä lähestyy. On korkea aika myöntää, ettei Ukrainaa ole toiveista huolimatta otettu sellaisenaan mukaan läntiseen turvallisuusyhteisöön. Ukraina on edelleen äärimmäisen tärkeä kumppani lännelle, mutta silti ulkopuolinen. Länsi iloitsee Ukrainan menestyksestä taistelukentällä ja harmittelee sen vastoinkäymisiä, mutta samalla se ei tunnu mieltävän Ukrainan mahdollista tappiota omakseen.

Puheiden tasolla länsijohtajat ovat sitoutuneet tukemaan Ukrainaa niin pitkään kuin tuelle on

tarvetta. Todellisuudessa apu on vähenemään päin. Uusista tukieristä sopiminen on yhä vaikeampaa, ja samaan aikaan päätöksiä puolustusteollisuuden massiivisista tuotannon lisäyksistä lykätään tuonemmaksi. Länsimailta kesti valtavan pitkään tajuta, että niiden Venäjään kohdistamien talouspakotteiden kiertäminen oli aivan liian helppoa.

Samaan aikaan Kreml vahvistaa otettaan Ukrainalle laillisesti kuuluvista alueista, jotka se on vallannut. Se myöntää paikallisille asukkaille Venäjän kansalaisuuksia, järjestää ”vaaleja” ja opettaa koululaisille venäläistä versiota historiasta.

Tärkeintä on kuitenkin Venäjän johdon syvenevä usko siihen, että länsi luovuttaa ensimmäisenä ja ennen pitkää Venäjä voittaa näännytys sodan.

Miten voi olla, että länsi on jälleen kerran osoittanut olevansa tyystin varautumaton pitkään ja kalliiseen konfliktiin Venäjän kanssa? Vastaukseksi ei riitä yleinen tilanne, joidenkin läntisten yritysten lobbaus, sisäpolitiikka, Unkari, Donald Trump ja Yhdysvaltain republikaanipuolue ja niin edelleen, vaikka näillä kaikilla onkin oma roolinsa. Perustavanlaatuisella tasolla vastaus piilee jossain syvemmällä. Syy on sama kuin aiemminkin:

länneltä puuttuu näkemys siitä, miten Venäjän kanssa pitäisi toimia nyt ja elää naapureina tulevaisuudessa. Pitäisikö Venäjä murskata, riittäisikö sen heikentäminen, vai pitäisikö sille tarjota kompromissia?

Läntinen väittely on mitä ilmeisimmin palaamassa kiertämään tuttua kehää. Toisin kuin vuonna 2022, läntinen poliittinen yhteisö ei ole tällä hetkellä kovinkaan huolissaan Ukrainan nopeasta tappiosta ja siitä mahdollisuudesta, että Venäjä voisi hyökätä yhteen tai useampaan Nato-maahan. Molempia kehityskulkuja pidetään kyllä periaatteessa mahdollisina keskipitkällä aikavälillä, mutta ei lähitulevaisuudessa – niin raskaita ovat olleet Venäjän tappiot Ukrainassa. Tällainen analyysi luo mukavan, joskin virheellisen tunteen siitä, että lännellä on yllin kyllin aikaa.

Sen sijaan länsi on alkanut jälleen kantamaan huolta Venäjän mahdollisesta tappiosta. On ymmärrettävää, että länsimaiden johtajat ovat huolissaan ydineskalaation riskistä Venäjän kanssa. Tämän vuoksi ne epäröivät lähettää Ukrainalle sellaisia asejärjestelmiä, jotka voisivat muuttaa tilannetta taistelukentällä, eivätkä hyväksy Ukrainan iskuja Venäjän kansainvälisesti tunnustetuille alueille.

Vaikeampi on ymmärtää sitä, kuinka paljon painoarvoa länsi antaa

Venäjän mahdolliselle hajoamiselle ja sille, että Moskova menettäisi ydinaseidensa hallinnan. Länsi toimii tässä tismalleen samalla tavalla kuin Neuvostoliiton romahtaessa 1980-luvun lopulla.

Argumentit uhkakuvien taustalla eivät vakuuta. Ensinnäkin Venäjän valtion romahtaminen vuosina 1917 ja 1991 ei ollut seurausta sotilaallisesta epäonnistumisesta. Itse asiassa sotilaalliset epäonnistumiset voivat toimia myös kimmokkeina yhteiskunnallisille uudistuksille, kuten tapahtui Krimin sodan (1853–56) ja Venäjän–Japanin sodan (1904–05) tappioiden jälkeen. Toiseksi on vaikea ymmärtää, miksi Putinin hallinto menettäisi otteensa maasta, jossa oppositio on täysin tuhattu tai pakotettu maanpakoon. Silti oletus Venäjän valtion romahtamisesta elää edelleen vahvana ja vaikuttaa lännen Ukraina-politiikkaan.

Jos nämä ja muut vastaavat huolenaiheet pysyvät vallalla länessä, Ukrainalla on keskipitkällä aikavälillä edessään erittäin haastavia aikoja. Konflikti päättyy todennäköisesti puoliksi jäätyneeseen tilaan tämänhetkisille rintamalinjoille. Venäjä ei välttämättä onnistu etenemään, vaikka se päätyisi suorittamaan pienimuotoisia hyökkäysoperaatioita. Sen tärkeimmät saavutukset ovat kuitenkin turvattu maayhteys Krimille ja

kyky iskeä Ukrainan suurimpiin teollisuuskeskuksiin. Ukraina ei tule kykenemään vapauttamaan uusia alueita. Todennäköisyys Ukrainan liittymiselle Natoon ja Euroopan unioniin on matala. Talouden uudelleenrakennus ei pääse edes alkuun, sillä Venäjältä takavarikoituja varoja ei käytetä tähän tarkoitukseen, eikä läntinen yksityissektori sijoita maahan, joka on sodassa. Miljoonat ukrainalaispakolaiset integroituvat heidät vastaanottaneisiin yhteiskuntiin, ja pikkuhiljaa heistä tulee niiden kansalaisia, jolloin yhteydet Ukrainaan katkeavat.

Edellä kuvattu saattaa kuulostaa synkältä, mutta on hyvä muistaa, että kyseessä on optimistinen skenaario. Vaihtoehtona on uusi, laajempi ja menestyksekkäämpi Venäjän hyökkäys useiden vuosien päästä – ellei jo vuoden 2024 jälkimmäisellä puoliskolla – jota Ukrainalla ja lännellä ei olisi päätäväisyyttä tai kykyä torjua.

Lännen pitäisi lopettaa vitkastelu ja alkaa toimimaan tarmokkaasti. Vaaditut taloudelliset päätökset Yhdysvalloissa ja puolustus-hankintoja koskevat päätökset sekä Euroopassa että Atlantin toisella puolella ovat jo myöhässä. Päätökset pitäisi tehdä nyt, ennen kuin edellä kuvatut skenaariot toteutuvat. /